

ייצורו של מחזור נירנברג

בצלאל נרקיס

7.6.07

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שעוד לא פסו פילנתרופים נדיבים בקרבנו. אנחנו שמחים שהנדיבים גב' מימה וד"ר דוד יסלזון, בן אחיו של הנדיב לודוויג יסלזון, העמידו לרשות כל קהל ישראל את אחד המחזורים האשכנזיים המפוארים מימי הביניים. אנחנו יודעים על אספנים רבים השומרים על אוצרותיהם בבתיהם או בקופות בנק עלומות ואינם מרשים לאיש לראות את שכיות חמדתם. ועל כן אנחנו מלאי הערכה ומודים למשפחת יסלזון הצעירה על שנתנו בהשאלה את המחזור למוזיאון ישראל, בכדי שכלל ישראל וחוקריו יוכלו ליהנות ממנו וללמוד אותו על בוריו. כך הוא הולך בעקבות דודו לודוויג יסלזון ז"ל שנתן את הגדת נירנברג למוזיאון ישראל והיא מוצגת שם לרשות הציבור.

אנחנו גם מעריכים מאד את יוזמתו של פרופ' אלחנן אדלר, סגן מנהל בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, לצלם בגרסה דיגיטאלית את כל המחזור ולהעמיד אותו בצורה זו לרשותם של כל המעוניינים. בכך הוא ממשיך את המסורת שהתחיל בה/ עם הצגת מחזור וורמס לכלל הציבור ביחד עם אוסף הכתובות והמפות של בית הספרים.

שמירתם של ספרים חשובים בספריות ציבוריות ושל שכיות האמנות במוזיאונים היא אחת הדרכים העיקריות המאפשרת לנו להכיר את התרבות היהודית והעולמית. כך היה במשך אלפי שנים, וכך עד ימינו. זלמן שוקן שרכש את המחזור ואת שתי ההגדות בחליפין מעיריית נירנברג בשנת 1951 הציג אותם ביחד עם כתבי יד אחרים בספרייתו בירושלים ואפשר לכל חוקר ללמוד, לצלם ולחקור את כל כתבי היד שלו. שם ראיתי את המחזור לראשונה בראשית שנות השישים של המאה הקודמת. ועכשיו תינתן לנו שוב האפשרות ללמוד אותו במוזיאון ישראל ובמצגת הדיגיטאלית שלפנינו.

[1] פנים בית הכנסת העתיק בוורמס. צלום מלפני הריסתו ב-1938.

מחזור נירנברג כספר תפילה לחזן בבית הכנסת הוא חלק ממסורת מפוארת של מחזורי תפילה ענקיים שהתפתחו בגרמניה החל מן המאה השלוש-עשרה, גודלו וגודל האותיות שנכתבו בו היו צורך מעשי שהקל על החזן לקרוא בו בבית הכנסת, שם הניחו אותו על הבימה שעמדה במרכז האולם לפני הארון, כפי שכל הנראה היה בבית הכנסת של נירנברג שנהרס ונראה גם בבית הכנסת של וורמס – שם נמצא בעבר מחזור וורמס שהזכרנו.

אוסף הפיוטים הגדול המופיע במחזורי תפילה אלה אפשר לחזן לבחור בפיוטים שהיו מקובלים בקהילה מסוימת ולדלג על אחרים. על כך אנחנו למדים מהערות הכתובות לפעמים בשולי הדף בכתבי יד שונים, המציינים שפיוט זה נאמר בקהילה מסוימת או שאין אומרים פיוט זה בקהילה אחרת.

[2] מחזור וורמס וירצבורג 1272, ע' 80.

לדוגמא, במחזור וורמס משנת 1272, הנמצא כיום בבית הספרים, מופיעה בשולי הפיוט לפסח "עֲזַרְתָּ אבותינו אתה הוא" הכתובת: "זה אומר באותו יום בקול רם - כך מנהגו של וירצבורק...", שנכתבה כנראה בידו הסופר המקורי כפי שמצא פרופ' מלאכי בית-אריה. (מבוא למחזור וורמס, ירושלים, 1986, ע' י"ד). הערה זו

סייעה גם לפרופ' עזרא פליישר ז"ל לקבוע שעל אף העובדה שהמחזור היה בשימוש בעיר וורמס, הוא נוצר מלכתחילה לקהילת וירצבורג.

אוסף הפיוטים העצום במחזור נירנברג, גדול יותר מכל מחזור אחר, מעיד על האפשרויות שניתנו לחזן לבחור בין הפיוטים. ואולי נעשה כך כדי להעמידו לרשות כמה קהילות.

[3] תוכן שני חלקי המחזור.

רוב רובם של מחזורי התפילה האשכנזיים מחולקים לשניים בגלל החלוקה העניינית של סדרי התפילה במהלך מחזור השנה היהודי, ובגלל גודלם. החלק הראשון מתחיל בתפילות לארבעת השבתות המיוחדות שלפני חג הפסח וממשיך בפסח, שבועות ותשעה באב. החלק השני עוסק בתפילות ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות. למחזוריים מסוימים נוספו גם קטעי תפילות שחרית, מנחה ומעריב, חמש המגילות הנקראות בחגים, וכן ברכות לציון אירועים מיוחדים ממחזור החיים היהודיים, כגון ברית מילה ונישואין ולפעמים הפרקים הרעים בתנ"ך הנקראים בתשעה באב, וכל ההפטרות.

גם המחזור שלנו מחולק לאותם שני חלקים, אך בניגוד לרוב מחזורי התפילה האשכנזיים, מחזור נירנברג אינו מחולק לשני כרכים, והוא כרוך ביחידה אחת. עם זאת נראה שמפיקי המחזור שמרו על התפיסה המסורתית והפרידו בין שני החלקים בהוספת דף ריק ביניהם.

[4] ע' 226-227 ב = 230. סיום החלק הראשון, שומר קונטרס בע' 226 ב.

החלק הראשון מסתיים בתפילת תשעה באב שנמצאת בע' 227, שהוא העמוד הראשון בקונטרס חדש, כפי שנראה משומר הקונטרס בע' 226 ב. כלומר, ע' 227 שייך לקונטרס שבא אחריו.

[5] ע' 227-228 ב = 231. עמוד ריק וראשית החלק השני.

ההבדלה בין שני החלקים מודגשת על ידי עמוד ריק הבא לפני החלק השני המתחיל בדף ממול (228) בפיוט לראש השנה: "לך ה' הצדקה". יתכן לכן שהמחזור שלנו נועד מלכתחילה להיות בכרך אחד בלבד. יש להניח, שהמחזור היה בביתו של הפטרון בכל ימות השנה והובא לבית הכנסת רק בחגים ובמועדים מסוימים. ובשל גודלו 517 עמודי קלף עגל, 37X50 ס"מ, וכובד משקלו קשה היה לשאת אותו לבית הכנסת.

[6] מחזור וורמס ע' 54, תפילת טל בפסח "בדעתו אביעה חידות": חרוז באידיש.

עדות לקושי בנשיאת מחזור תפילה גדול וכבד מבית החזן לבית הכנסת נמצאת במחזור וורמס. במילת-פתיחה חלולה לתפילת טל בפסח: "בדעתו אביעה חידות", נכתב באידיש עתיקה בחריזה: "גוט טק אים בטגא שויר דיש מחזור אין בית הכנסת טרגא". ובתרגומו של פרופ' חנא שמרוק: "יום טוב זומן למי שנושא מחזור זה לבית הכנסת." (מבוא למחזור וורמס, ע' ק). כלומר כל מי שנושא את המחזור הכבד לבית הכנסת זכה בגמול ובזכות גדולה.

[7] 517v = 521 קולופון.

בייצורו של מחזור תפילה גדול כזה היו בהכרח מעורבים אנשים שונים. תחילתו ביוזמה של הפטרון המזמין את כתב היד, שהיה כמובן ביכולתו לממן כתב יד גדול ומפואר כל כך ולהעמידו לרשות הקהילה, כמו שעשה גם ר' יהושע בר' יצחק הפטרון של מחזור נירנברג. שמו של הפטרון שהזמין את המחזור מצוין בקולופון שלו וכתובתו נסתיימה ביום ה', ד' באלול שנת צ"א לאלף החמישי, כלומר בִּשְׁמוֹנָה באוגוסט 1331. הפטרון היוזם העסיק לפעמים קבלן שהיה אחראי למצוא את האנשים שיעסקו בייצורו של כתב היד. החל בבורסקאי

שקירצף את העור ועשה ממנו קלף ראוי לכתיבה, עוזרי הסופר שהכינו אותו לכתיבה, כגון המדקר המציין את מקום השורות והמסרגל העושה אותן, הסופרים שהכינו את הדיו השחורה והאדומה ואת הנוצה בה העתיקו את המחזור, נקדו אותו וכתבו את הפרוש, כמו כן היה מעורב בו האמן שעטר את כתב היד בזהב ובצבעים, ולבסוף הכורך.

ייצורם של כל המרכיבים הללו נעשה במאה הארבע-עשרה בדרך כלל בבתי מלאכה שונים, שרובם היו צמודים לבית המגורים של המומחים שעסקו בהם, והקבלן המארגן היה אחראי בפני הפטרון על סיומם של כל חלקי העבודה בתקופת זמן מסוימת. ברוב המקרים היה הקבלן גם הסופר הראשי שכתב את כתב היד, אבל יש מקרים שבהם היה זה איש חיצוני שלקח על עצמו את ביצוע ייצור כתב היד.

דוגמה אחת של קבלן כזה שיכולה לייצג במידה מסוימת גם את ייצורו של המחזור שלנו מתוארת בחוזה לייצורם של שלושה כתבי יד עבריים משנת 1335, הנמצא בספרייה המלכותית במיורקה. החוזה שנעשה במיורקה ונכתב בלטינית מקומית, נחתם בין דוד יצחק כהן המזמין לבין אברהם תתי, סוחר בבגדי משי, שהיה כנראה הקבלן ובניין מיימו המכונה אשר הסופר, שהיה צעיר מן הגיל שבו מותר היה לחתום על חוזה במיורקה, כנראה בן פחות מעשרים וחמש שנים (Hillgarth and Narkiss, REJ, III, 1961, 297-320). בונין-אשר מתחייב לכתוב משנה תורה ומורה נבוכים לרמב"ם ומקדשיה, כלומר תנ"ך שלם כפי שהוא נקרא בספרד. התחייבותו של הסופר הייתה לכתוב אותם באות מרובעת או עגולה על קלף טלאים משובח בלי חורים ולתן למזמין בכל שבוע שלושה קונטרסים של משנה תורה וחמישה של התנ"ך ורק אחרי כן יכתוב את מורה הנבוכים. ועד שיסיים את כתיבתם לא ייקח על עצמו לכתוב כל ספר אחר בזמן החוזה. כמו כן עליו לדאוג שלספרי הרמב"ם יהיו פנלים מאוירים בצבעים למילות הפתיחה, לתנ"ך מילות פתיחה בזהב, ולהקיף בתפרחות של דיו שחורה או אדומה את האותיות רבתי האחרות. הכריכה של ספרי הרמב"ם אמורה להיות מכוסה בבד אדום משובח ואילו התנ"ך לא יהיה כרוך, אך החתומים מוכנים לקחת על עצמם את כריכתו. גם התשלום עבור העבודה הוא משמעותי. עבור שני ספרי הרמב"ם עשרים לירות (libros) מיורקאיות ועבור התנ"ך עשר לירות וזה כולל את העבודה והחומרים כולם. הסופר קיבל שש לירות כמקדמה לפני הכתיבה ואמור לקבל סכומים נוספים כשייתן למזמין חלק מעבודתו.

אם אכן ניתן לכתוב לפחות שלשה קונטרסים בשבוע, אפשר אולי להסיק מהסכם זה, שהזמן שלקח לסופרים של מחזור נירנברג שלנו לסיים את שישים ושבעת הקונטרסים היה בערך עשרים ושניים שבועות, שהם פחות מחצי שנה. אולם בקולופון של מחזור וורמס נאמר במפורש שהסופר כתב את המחזור במ'ב = ארבעים ושניים שבועות, כלומר כמעט כפלים מן הזמן שבו התחייב בונין-אשר לכתוב את משנה התורה לרמב"ם. יש להניח שמשך זמן זה קרוב יותר לזמן בו נכתב המחזור שלנו. לאלה צריך אולי להוסיף את כתיבת הפירוש, את אותיות הזהב, הפנלים הצבעוניים, תפירת הקונטרסים וכריכתם. אמנם מחזור נירנברג נעשה באזור הריינוס העליון בסביבות אגם קונסטנץ ולא במיורקה, אבל פְּרָטִי החוזה יכולים היו להתאים לכתיבתו של ספר ענק כזה. אכן רוב הפרטים הנזכרים בחוזה מתאימים להפליא למחזור, אולי מלבד מספר חורים הנמצאים בקלף העגל המשובח שלנו. הכתיבה הרהוטה של הטקסט העיקרי ושל הפירוש, וכן עריכת הדף בצורה קריאה ואסתטית והשימוש בדיו שחורה ואדומה משובחות מעידה על תשומת לב מרבית ומיומנותו של הסופר שלנו.

[8] 139v=142 שם הסופר מתן .

הסופר העיקרי של מחזור נירנברג לא כתב את שמו ומוצאו בקולופון, אבל במספר מקומות הוא הדגיש את אותיות שמו **מתן** או **מתניה** כשהופיעו מילים אלה בטקסט, כפי שנהגו הרבה סופרים בכתבי היד שהעתיקו. כך למשל בדף שלפנינו רק שמו הפרטי מופיע.

[9] ע' 2 = 02 "האל בתעצומות עוזו". [דף שמאלי בלבד בהשוואה עם זה של מתן]

אבל ברור מסגנון הכתב שמספר סופרים נוספים השתתפו בכתיבת המחזור. הקטע הרצוף הארוך ביותר, שלא נכתב בידי מתן נמצא בשלושים ושנים הדפים הראשונים של המחזור, המכילים תפילות שונות שאינן חלק מתפילות ופיזי החגים, כפי שניתן לראות בהשוואה זו. את הפרושים שבמחזור כתב סופר אחר שעזר את שמו **יעקב** בכמה מקומות (ע' 437).

בסך הכול נמנו חמישה סופרים שכתבו את המחזור, אולם רק שניים מהם מזוהים בשמותיהם. והסופר שכתב את הקולופון היה הסופר השלישי. אולי לכן לא מופיע שמו של **מתן** בקולופון. לעומת זאת, שמו של האומן שעזר את כתב היד ובית המלאכה שלו אינם ידועים. רק מספר קטן של שמות אומנים ידוע לנו מימי הביניים, כך בכתבי יד עבריים, לטיניים ויווניים. זה בעיקר מפני שעבודתו של האומן נחשבה באותה תקופה נחותה מזו של הסופר, לעומת האומן צריך היה הסופר לדעת ולהבין את תוכן הדברים שהעתיק, והיה צריך להיות מדויק יותר.

[10] מחזור וורמס, ע' 95, "וסופריי".

לכן אין בידנו ידיעה על בית המלאכה או האומן שצייר את המחזור שלנו, / אבל יתכן שבמחזור וורמס נזכר שם האומן ברשימת הסופרים של כתב היד/ הכתובה בתוך ספר הנישא בידי איש בתחתית העמוד (95) ליד המילה "וסופריי". / בכתובת מופיעים השמות של אביו של הסופר: "יהודה הסופר מנורנברק, שמחה הסופר" וכן שם נוסף "שמעיה הצרפ", כנראה הצרפתי, / כיוון שהכינוי "סופר" אינו מוצמד לשמו, הוא יכול היה לדעתו של ססיל רות להיות האומן. (ספר וורמס ע' 224)

[11] ע' 1 = 02. "האל בתעצומות".

בעמוד הפתיחה של המחזור שלנו, מופיע שער מפואר שבחלקו העליון מבנה עיר, ובו מילת הפתיחה "האל" מתוך הפיוט "האל בתעצומות עזך", מצופה בזהב על רקע ורוד. המילה "אל" כתובה בליגטורה, כלומר חיבור של שתי האותיות אלף ולמד. עמודי השער לאורכו של העמוד מעוטרים בשריג שבתוכו משולבות כמה חיות והיברידים המורכבים מראש וגוף של חיות שונות, והעמודים ניצבים על גבם של פיל ודב. נראה שעזר זה נעשה בידו של אומן מומחה מבית מלאכה משובח.

[12] מחזור וורמס ע' 1. "אל מתנשא".

גם בעמוד הפתיחה של מחזור וורמס מופיעה המילה "אל" בליגטורה בתוך קשת שער בצורת עיר, שעמודיה נישאים על ידי אריות, ובמרכזה איש השוקל את שקל ישראל במאזניים. בניגוד לשער במחזור נירנברג שנעשה על ידי אומן מומחה, השער והדמויות במחזור וורמס נעשו כנראה על ידי הסופר עצמו, שהכיר צורה זו של עמוד פתיחה, אך לא היה אומן מיומן. ולכן אופייני גם שאין זהב במילת הפתיחה.

[13] ע' 33 = 034 "אל מתנשא".

סדרת התפילות במחזור נירנברג עצמו מתחילה גם היא בפיוט "אל מתנשא" לשבת שקלים בעמוד 333, אחרי התפילות לאירועים מיוחדים. לוחית הפתיחה פשוטה בהשוואה לאותה מילת פתיחה במחזור וורמס, אך ברור שהיא נעשתה בידי אומן מעולה, אולי טוב יותר מאומן דף הפתיחה. מילת הפתיחה "אל" מצופה בעלה זהב על רקע כחול הבנוי ממרובעים ועיגולים.

[14] ע' 120 (116) = 118. "אתה הארת יומם ולילה". דף שלם + 4 לוחיות פתיחה בצד.

כל עשרים ושתיים לוחיות הפתיחה של מחזור נירנברג צויירו כנראה באותו בית מלאכה. אפשר להניח שהאמן הראשי לא היה יהודי, מאחר שבאותה תקופה לא ניתנה ליהודים דריסת רגל לגילדת המאיירים בכתבי יד, ובודאי לא ניתן להם להניח עלי זהב. / כמו כן אין באף אחת מלוחיות הפתיחה אילוסטרציה לטקסט.

[15] ע' 120 "אתה" לוחית בלבד בגדול.

בכמה לוחיות מופיעים היברידיים ואף חיות שונות. למשל במסגרת לפיוט יוצר ליום אחרון של פסח: "אתה הארת יומם ולילה" מופיעים ארבעה אריות בפניות, צבי במסגרת העליונה וגמל בתחתונה.

[16] ע' 78 (76) = 77 "אור וישע מאושרים" ליום א' דפסה.

היברידיים מופיעים בתוך מדליונים בצידי המסגרת של הפיוט "אור וישע מאושרים" ליום א' דפסה.

[17] מחזור מוסקוביץ, ווינה כת' 163, ע' 362 "אנוסה" בצד אור וישע.

היברידיים דומים מופיעים במחזור לראש השנה בין השנים 1344 ו-1347 הנמצא בספריה הלאומית בווינה וחלקו הראשון העוסק בפסח נמצא בבית הספרים שלנו בירושלים, וקראנו לו "מחזור מוסקוביץ", על של הנדבן שנתן אותו לספריה. בלוחית הפתיחה "אנוסה לעזרה" למוסף של יום שני של ראש השנה יש מספר רב של מדליונים ובתוכם היברידיים, וכך בכל המחזור כולו.

[18] בהשוואה אור וישע + אנוסה. פרטים

הצורה של ההיברידיים בשני כתבי יד אלה מעידה על כך שהם נעשו בבית מלאכה קרוב, שבהם היו מודלים דומים של היברידיים באמצע המאה הארבע-עשרה.

[19] בהשוואה אור וישע + סמ'ק ווינה כת' 75, ע' 192 "לעשות"

חיות והיברידיים דומים נמצאים גם במסגרות של כתבי יד אחרים מאותה אסכולה, כגון בספר מצוות קטן של ר' יצחק מקורבייל, מאמצע המאה הארבע-עשרה הנמצא גם הוא בספריה הלאומית האוסטרית בווינה. בלוחית הפתיחה לפרק של מצוות עשה יש מסגרת אדריכלית דומה שאף היא מעטרת במדליונים ובתוכם היברידיים.

[20] אור וישע - אנטיופונר, בזל 2/4 מאה 14, איניציאל C. Aarau, Kantonbibliothek, Ms. Muri. 13, fol. 224v

חיות והיברידיים כאלה בתוך מדליונים היו אופיניים לאסכולת כתבי היד המצוירים באזור הריינוס העילי בסביבות אגם קונסטנס במאה הארבע-עשרה, כמו לוחית האיניציאל הזאת באנטיופונר מבזל מן הרבע השני של המאה הארבע-עשרה, הנמצא בספריה הקנטון אראו (Aarau) בשווצריה. יש להניח שעטורי מחזור נירנברג נעשו בבית מלאכה נוצרי באותו אזור, אם כי לא ניתן לציין באיזה בית מלאכה או באיזו עיר.

[21] אנטיופונר - ע' 98 (95) = 97, "אהוביך" לפסה.

אולם יש גם לוחית פתיחה אחת לפיוט "אהוביך אהבוך" לפסח, שהיא שונה באופיה מהאחרות והרקע שלה אינו צבעוני, אלא עשוי ברישום מעולה של שריגים ובתוכם כלב הרודף אחר שתי ארנבות, כלב אחר רודף צבי ואיילה עומדת בצד. יתכן שלוחית זו צוירה על ידי אומן אחר באותו בית מלאכה, שהטכניקה שלו הייתה שונה.

[22] ע' 154ב (149ב) = 153, "אקדמות מילין" / "ארכין". לשבועות

לחלופין יש להניח שאת התשלובות באדום ושחור מסביב לאות הפתיחה צייר הסופר עצמו בידו האמונה לרישום מסוג זה, כפי שנראה בפיוט הארמי "אקדמות מילין" לשבועות במחזור שלנו.
[23] פנים הכריכה העליונה

המחזור שלנו היה בשימוש בבית הכנסת במשך מאה שישים ושנים, כנראה בקהילת נירנברג, השוכנת צפונה מאגם קונסטנס, באזור שהיה ידוע בשם פרנקוניה. עם גרוש יהודי נירנברג בשנת 1499, עבר המחזור לידי הספרייה העירונית בנירנברג, שם ניתן לו מספר (כתי' Cent.IV.Nr.100) ופרטיו תוארו והוסברו בלטינית, בה הוא נקרא *Cyclus*, והיו בו 528 דפים. יש להניח שאחרי שימוש רב שנים בקהילה נפרמה כריכתו של המחזור, ולאחר מכן כרכו אותו בספרייה מחדש. הדף הראשון שנקרע תוקן בקלף שנלקח מכתב יד של מגילת אסתר. כפי שמצאנו היו גם שנים-עשר קונטרסים תלושים מן הקובץ וחלקי קונטרסים נפרמו לגמרי. הכורכים הנוצריים בספרייה לא ידעו עברית ולכן כרכו אותם לא במקומם ולא ברצף הנכון שלהם. למי שיודע עברית קל מאד לחבר אותם מחדש במקומם הנכון, ואני מקווה שכך יעשו משמרי המחזור במוזיאון ישראל.
[23] כריכה עליונה.

אין לדעת בדיוק מתי נעשתה הכריכה הנוכחית העשויה לוחות עץ ומצופה ביריעות עור צבי מעוטר בחקיקה. לפי סגנון העיטורים ומצבה השחוק של הכריכה יש להניח שהיא נעשתה במאה הארבע-עשרה כשהמחזור היה עוד בידי הקהילה. ובכדי שהכריכה היקרה לא תישחק לגמרי הוסיפו לה חמישה מסמרי ברונזה בולטים בכל צד. כמו כן הוסיפו לכריכה סוגרי ברונזה ועור, אולם הגב שלה נעשה מאוחר יותר אחרי שנכרכה שנית בספרייה העירונית.

[24] ע' 78. "אור וישע מאושרים" דף גזור ומצורף.

נראה שכתב היד היה בעל חשיבות רבה לספרייה, וכנראה הראו אותו בגאווה למבקרים השונים. אחד המבקרים החשובים היה לפי האגדה נפוליאון בונפרטה, שכבש את נירנברג בשנת 1804. יתכן שבמצוותו של נפוליאון עצמו או ביוזמתם של קציניו נחתכו אחד עשר דפים מתוך המחזור, שכולם הכילו לוחיות מצוירות. אכן כאשר ספרו את הדפים ב-1882 נותרו רק 517 דפים.

מתוך אחד-עשר הדפים שנחתכו נמצאו בראשית המאה הקודמת חמישה דפים באוסף מאיר זליג גולדשמידט בפרנקפורט והועברו עם נישואי ביתו אליס ב-1918 להיינריך אייזמן מלונדון. ב-1937 ניתן דף אחד מאלה שנחתכו, זה שנראה כאן ניתן במתנה לשלמה זלמן שוקן, וב-1938 רכש שוקן שלשה דפים נוספים מאייזמן. הדף האחרון מן החמישה נקנה על ידי ארנסט בודנהיימר מניו יורק. זלמן שוקן ידע מנין הגיעו הדפים והשתוקק מאוד לרכוש את המחזור כולו. הוא הצליח בכך רק בשנת 1951 כשהחליף כמה הדפים חסובים שהיו ברשותו, עם ספרית נירנברג שרצתה בהם, וקיבל תמורתם את המחזור ושתי הגדות פסח מצוירות בעלות

חשיבות עליונה. את הראשונה מבין ההגדות שנכתבה וצוירה על ידי יואל בן שמעון קנה לודוויג יסלזון ונתן אותה במתנה למוזיאון ישראל, ועכשיו השאיל בן אחיו דויד יסלזון את המחזור היקר למוזיאון ישראל. תודה לכם מכולנו.